

Pot en teeltsysteem: twee handen

Leo Swart: "Ontwatering is bij de meeste planten van levensbelang."

De tijd dat een pot vooral goedkoop diende te zijn, is voorbij. De pot moet naadloos aansluiten bij het teeltsysteem. De ontwikkeling gaat steeds verder, met de bodem als belangrijkste aandachtspunt. Leo Swart van Modiform en Bas Verschoor van Henke vertellen over telerswensen, innovaties en trends.

TEKST EN BEELD: TIJS KIERKELS

"De teler kiest een super-kas, een super-computer, een super-potgrond en dan zou hij bezuinigen op de potten? Niet slim. De pot is onderdeel van het hele teeltsysteem." Bas Verschoor, commercieel directeur tuinbouw van Henke, geeft aan waarom de relatief dure spuitgiempotten nagenoeg geen concurrentie ondervinden van de relatief goedkope thermoform potten. De verstandige teler betreft in zijn keuze voor de pot vijf overwegingen: de gewaseisen, het teeltsysteem, automatisering en het visuele aspect (kleur, bedrukking) en natuurlijk ook de kosten. Grofweg zijn er twee procédés om potten te maken: thermoform en spuitgiet. Een thermoformpot wordt gevormd uit poly-

propeen folie dat in een matrijs gevormd wordt door er alle lucht uit te zuigen. Dit snelle proces is geschikt voor grote aantallen. De potwand is relatief dun en de prijs veelal lager dan spuitgiet. Spuitgiempotten worden vervaardigd door vloeibare kunststof onder zeer hoge druk in een mal te spuiten. Het resultaat is een stevigere, maar duurdere pot. Via deze methode zijn ook kleinere aantallen te fabriceren.

Bodem het belangrijkste

Het belangrijkste aspect bij de keuze is de eisen die een teler stelt aan de bodem van de pot. Eisen die afgeleid zijn van de kenmerken van het gewas en het teeltsysteem.

Vroeger was de bodem vlak en zaten er drie gaten in. Wie tegenwoordig een pot omdraait, ziet in elk geval veel gaten, meestal op verschillende niveaus. Steeds meer gaten was de afgelopen jaren de trend. Dat zit nu wel aan zijn maximum. "Bovendien is een goede plaatsing van de gaten belangrijker dan het precieze aantal", zegt Verschoor. Henke is erin geslaagd ook in de opstaande delen van de voet gaten te maken; technisch een heel ingewikkeld proces.

Veel witte wortels

Aantal gaten, plaatsing en hogere of lagere 'voetjes' bepalen hoe snel of langzaam de potgrond water op kan zuigen en hoe snel/langzaam het overtollige water weer uit de pot kan. "Ontwatering is bij de meeste planten van levensbelang", benadrukt Leo Swart, commercieel directeur van Modiform. "Als de wortels te lang nat blijven, krijgen schimmels als Pythium een kans. Ook kun je minder goed sturen met meststoffen als de grond niet snel genoeg weer opdroogt."

Behalve water is lucht erg belangrijk voor wortels. Zonder voldoende lucht vormen ze te weinig actieve, witte wortelpunten met haarwortels. Dat heeft een funest effect op de productie.

Een teler kan onmiddellijk zien of hij de goede pot heeft gekozen door de plant eruit te halen en de hoeveelheid witte wortels te bekijken. Belangrijk is dat die niet alleen aan de rand zitten. Veel van de onderzoeksinspanningen van de potfabrikanten zijn erop gericht om de witte beworteling te verbeteren.

Behalve water is lucht erg belangrijk voor wortels. Zonder voldoende lucht vormen ze te weinig actieve, witte wortelpunten met haarwortels.

Zoals gezegd heeft het teeltsysteem veel invloed. Bij een eb- en vloedstelsel moet het water snel in en uit de pot kunnen. De pot moet daarom op 'voetjes' staan en heeft gaten op verschillende niveaus. Bij een bevoeiingsmat is een pot met een contactbodem nodig. De gaten in de bodem moeten juist in contact staan met de mat. Weinig gaten betekent hier een trage wateropname. Als de planten op de betonvloer staan zijn 'voetjes' van tenminste 4 mm de aangewezen keuze.

Rood, geel of roze

Een andere trend is duidelijk te zien voor wie vaak een tuincentrum bezoekt. Kleur rukt op. Rode potten met Valentijnsdag, Moederdag en Kerst. Gele met Pasen. Hyacinten staan in potjes die hun bloemkleur aangeven: wit, roze, blauw. Witte potten voor exclusieve groene kamerplanten. En ook 'bling-bling' heeft zijn intrede gedaan.

Zwart is nog steeds de goedkoopste kleur en bovendien het minst lichtdoorlatend. Ook terra cotta is nog vrij lichtdicht. Sommige planten hebben een enorme hekel aan licht op de wortel. De bekendste voorbeelden zijn poinsettia en kalanchoë. Maar een phalaenopsis - in de natuur een epifyt - wil juist een doorzichtige pot.

Bij het spelen met kleur moet een fabrikant dus rekening houden met de lichteisen. Bij thermovormen zit de oplossing in het gebruik van twee lagen folie: zwart van binnen, gekleurd van buiten. Dat is ook goedkoper dan helemaal gekleurd. Bij spuitgiet is de wanddikte zodanig dat de lichtdichtheid meestal voldoende is. Bij dit type zijn kleinere oplages in kleur mogelijk. Verschoor: "Bij de kleuren kun je terecht komen in een discussie over exclusiviteit.

Huidige trends zijn: kleur, bedrukken en afwijkende potmaten.

Kwekers willen een kleur voor zichzelf claimen. Maar alleen met een (incidentele) potkleur val je niet op. Consistentie in je uitstraling is veel belangrijker."

Consument lokken

Swart heeft jarenlang bij Intratuin gewerkt en kent dus uit eigen ervaring het belang van opvallen binnen het enorme assortiment. De pot wordt steeds meer een communicatie- en marketingmiddel. Behalve kleur rukt ook de opdruk op. "Een mooie bedrukking valt op. Het is zelfs al mogelijk een digitale foto op de pot te drukken. Het doel daarvan is de consument te lokken, ook als de plant nog niet bloeit."

Een andere reden voor bedrukking heeft zijn oorsprong in het personeelsbeleid van een tuincentrum, bouwmarkt of supermarkt. Swart: "In veel zaken is er steeds minder gekwalificeerd personeel. Het ontbreekt aan kennis. De kweker kan met een bedrukking de juiste informatie meegeven aan de consument. De informatie blijft dan bij de plant, in tegenstelling tot het etiket, dat eruit kan vallen. Bovendien heeft een kleine groep klanten de neiging om etiketten te verwisselen als dat voor de prijs uitmaakt. Als je de barcode op de pot drukt, los je ook dat probleem op."

Ontstapeling belangrijk punt

De automatisering stelt zijn eigen eisen. Zeker de ontstapeling is een punt. Ook dat zorgt voor allerlei aanpassingen. Henke heeft de traditionele nokken aan de binnenkant vervangen door een vloeiende overgang in de binnenrand. Dit biedt tevens de mogelijkheid voor de 'etikettenrutsch', een gepatenteerd systeem van Henke waardoor etiketten simpel en dicht aan de rand te steken zijn.

Bij de dunnere thermoformpot is aandacht voor een stevige bovenrand belangrijk in combinatie met de stapelring, als het om automatisering gaat. Bij kleinere potmaten speelt het gewicht een essentiële rol. De lichtere thermoform pot is dan in het nadeel ten opzichte van de spuitgiet. Die is zekerder binnen de automatisering.

ES-systeem

Bij alle trends is het belangrijk dat vervoer en handling niet in de knel komen.

Bas Verschoor: "Een goede plaatsing van de gaten is belangrijker dan het precieze aantal." (foto: Jan van Staalduinen)

Daarom stellen de veilingen eisen aan de potten. Die zijn vervat in het ES-systeem (=Europese Standaard) van Sivepo. Daarin staat precies waaraan een pot moet voldoen met speciale aandacht voor boven- en onderdiameter. De potten moeten immers wel in gestandaardiseerde norm pack trays blijven passen. Zeer onpraktisch in dit kader is dat Nederland twee soorten karren kent: de Deense kar en de veilingkar. Dat geeft extra moeilijkheden bij de fustontwikkeling.

Soms zijn er trends die niet binnen het ES-systeem passen en die toch hun plaats vinden. Een voorbeeld betreft de langwerpige bakjes met een stuk of drie plantjes op rij. Past echt niet binnen ES; is nu toch geaccepteerd en de trend kan worden ingevuld.

Pot en teeltsysteem moeten naadloos bij elkaar aansluiten. Als je dat te weinig afstemt, krijg je een slechte groei en te weinig witte wortels. Telers beseffen dat steeds meer. Er zijn twee methoden van fabricage: thermoform en spuitgiet, ieder met specifieke eigenschappen. Het belangrijkste bij een pot is de bodem. De trend was steeds meer gaten, op verschillende hoogten. Daarin is het maximum wel bereikt. Huidige trends zijn: kleur, bedrukken en afwijkende potmaten. De teler die zich wil onderscheiden met een afwijkende pot moet rekening houden met eisen op het gebied van lichtdichtheid, automatisering en het ES-systeem.

SAMENVATTING